

- ŚMIETANA P., KRZYWOSZ T., STRUŻYŃSKI W. 2004. Review of the national restocking programme "Active protection of native crayfish in Poland" 1999-2001. Bull. Fr. Pêche Piscic. 372-373 : 289-299.
- ULIKOWSKI D., PIOTROWSKA I., CHYBOWSKI Ł., KRZYWOSZ T., TRACZUK P. 2014. Interaction between juvenile narrow-claw crayfish, *Astacus leptodactylus* (Eschscholtz), and common water frog, *Rana esculenta* (L.), tadpoles or common blue damselfly, *Enallagma cyathigerum* (Charpentier), larvae during rearing under controlled conditions. Arch. Pol. Fish. 22, 4: 257-264.

Summary

New locality of the Narrow-clawed Crayfish *Astacus leptodactylus* Eschscholtz, 1823 was found on 12 June 2017 in a small, natural and isolated lake in the vicinity of Golub-Dobrzyń city (UTM: CD79, Chełmińskie Lakeland, Kujawy-Pomerania Province). The important conservation measure is to secure the site from the intentional or accidental introduction of *Aphanomyces astaci* (causing crayfish plague), invasive alien crayfish (especially Spiny-cheek Crayfish *Orconectes limosus*) or predatory fish.

Adres autorów:

Rafał Bobrek, Monika Bobrek
os. Kopernika 15/44, 34-100 Wadowice
e-mail: rafal.bobrek@gmail.com

Maciej Bonk
Instytut Ochrony Przyrody Polskiej Akademii Nauk
al. A. Mickiewicza 33, 31-120 Kraków

Aleksandra Wilczek, Małgorzata Grochowska, Jerzy Romanowski

WYSTĘPOWANIE ŻÓŁWIA OZDOBNEGO *TRACHEMYS SCRIPTA* W WARSZAWIE

The occurrence of the Pond Slider *Trachemys scripta* in Warsaw

Żółw ozdobny *Trachemys scripta* to słodkowodny północnoamerykański gad, pierwotnie zasiedlający obszary dorzecza rzeki Missisipi, a obecnie występujący na terenie wszystkich stanów USA oraz Hawajów (Ernst i Lovich 2009). W obrębie tego taksonu wyróżnia się trzy podgatunki: żółwia czerwonoliciego *T. s. elegans*, żółwia żółtoliciego *T. s. troostii* i żółwia żółto-brzuchego *T. s. scripta* (Seidel 2002). W Polsce wszystkie podgatunki żółwia ozdobnego, w tym najczęściej spotykany żółw czerwonolicy, zaliczane są do taksonów potencjalnie inwazyjnych. W naszym kraju przeważnie spotykany jest w zbiornikach położonych w obrębie aglomeracji miejskich, m. in. Krakowa, Poznania, Wrocławia i Zielonej Góry (Głowaciński et al. 2012, Dudek i Kolanek 2014). Po raz pierwszy obecność żółwia czerwonoliciego w Warszawie odnoto-

Tab. 1. Występowanie żółwia ozdobnego w zbiornikach wodnych w Warszawie.

Tab. 1. Occurrence of the Pond Slider in water reservoirs in Warsaw

Żółw czerwonolicy / Red-eared Slider <i>Trachemys scripta elegans</i>				
Symbol na mapie / Symbol on the map	Stanowisko / Site	Maksymalna liczba osobników / Maximal number of individuals	Data / Date	Autor obserwacji / Observation's author
P. Sk	Park Skaryszewski	3	06 VI 2016	Wilczek et al. (niniejsza praca)
P. Sk	Park Skaryszewski	5	2009 - 2015	Olejniczak et al. 2016
Tar	Tarchomin	1	2016	Gryz Piotr, Wilczek et al. (niniejsza praca)
K. Pia	Kanał Piaseczyński	1	21 IV 2016	Rapczyński Jan
P. Ła	Park Łazienkowski	6	21 IV 2016	Rapczyński Jan
P. KP	Park Kępa Potocka	4	2016	Wilczek et al. (niniejsza praca)
M. PP	Międzywale Praga Północ	1	2015	Poławski Łukasz
P. A	Park Arkadia	2	2016	Wacławik Paweł
P. M	Park Moczydło	1	2014-2015	Rejmer Marcin
P. Sz	Park Szczeńliwicki	1	VI 2012	Kasjaniuk Sławomir
Żółw żółtolicy / Yellow-eared slider <i>Trachemys scripta troostii</i>				
M. PP	Międzywale Praga Północ	1	2016	Wilczek et al. (niniejsza praca)
P. KP	Park Kępa Potocka	1	2016	Wilczek et al. (niniejsza praca)

wano około roku 2007 (Mazgajska 2010). Celem niniejszej pracy jest dokumentacja aktualnego występowania introdukowanych żółwi ozdobnych w Warszawie.

Bezpośrednie obserwacje w poszukiwaniu żółwi prowadzono na brzegach i powierzchniach zbiorników wodnych w warszawskich parkach oraz na Wiśle i starorzeczach w międzywale rzeki na odcinku od Pragi Północ do Pragi Południe. Obserwacje były prowadzone za dnia w okresie od 31 III 2016 do 06 VI 2016 (łącznie 26 dni), w temperaturze powyżej 10°C, przy dużym oraz średnim nasłonecznieniu. Czas trwania obserwacji jednego dnia wahał się od 3 do 6 godzin. W ramach badań terenowych weryfikowano wszystkie medialne informacje o występowaniu żółwi w Warszawie i materiały uzyskane na drodze ankietowej. Zimą 2015/2016 przygotowano anonimową ankietę dotyczącą występowania żółwi w Warszawie i okolicach, skierowaną do studentów UKSW w Warszawie. Prośbę o przekazywanie danych o obecności żółwi ogłoszono także na stronie na portalu Facebook (<https://www.facebook.com/jezeizolwie-warszawy>) oraz portalu ornitologicznym Mazowiecko-Świętokrzyskiego Towarzystwa Ornitologicznego. Przygotowano również plakaty i ulotki promujące założoną stronę i zachęcające do zgłaszania obserwacji. Łącznie uzyskano 22 odpowiedzi zawierające informacje o obecności żółwi, najczęściej żółwi czerwonolice, w Warszawie i na terenach podmiejskich. Dodatkowo w pracy wykorzystano statystyki interwencji Eko Patrolu Straży Miejskiej Warszawy.

Podczas badań terenowych w 2016 udokumentowano obecność dwóch podgatunków żółwia ozdobnego: czerwonolicego i żółtolicego. Częściej spotykano żółwie czerwonolice, stwier-

Ryc. 1. Położenie badanych stanowisk w Warszawie.

Fig. 1. Location of study sites in Warsaw.

dzony na obszarze Warszawy na 5 stanowiskach: w Parku Skaryszewskim, Parku Łazienkowskim, Parku Kępa Potocka, zbiorniku wodnym na Tarchominie oraz w Kanale Piaseczyńskim. Zazwyczaj obserwowano pojedyncze żółwie czerwonolice, w Parku Skaryszewskim i Parku Kępa Potocka stwierdzono 2-3 osobniki, a największą liczbę 6 osobników odnotowano w stawach Parku Łazienkowskiego. Żółwie żółtolice obserwowano w oczku wodnym w międzywalu Wisły na Pradze Północ oraz w Parku Kępa Potocka (gdzie na platformie dla kaczek odnotowano także pojedynczego osobnika żółwia nieznanego gatunku). Wcześniej żółwie czerwonolice obserwowano w starorzeczach Wisły w Toruniu (Mięsikowski et al. 2016). Wszystkie zaobserwowane żółwie przebywały w zbiornikach wodnych o łagodnym, niezabudowanym brzegu porośniętym trawą bądź trzciną. Do wygrzewania się najczęściej służyły im naturalne elementy otoczenia, takie jak brzeg zbiornika, wystająca z wody gałąź, a także pływające platformy przeznaczone dla kaczek.

Obecność żółwi czerwonolichych na niektórych stanowiskach objętych badaniami odnotowywana była w poprzednich latach, np. w Parku Kępa Potocka od 2007 r. (Mazgajska 2010). W Parku Skaryszewskim gatunek obserwowany był wielokrotnie od 2009 r. (Olejniczak et al. 2016).

W trakcie badań w 2016 r. nie udało się potwierdzić wcześniejszych informacji z lat 2014 i 2015 o obecności żółwi ozdobnych w Parku Arkadia, Parku Moczydło i Parku Szczęśliwickim. Efemeryczny charakter niektórych stanowisk tego gatunku może być efektem odłowów prowadzonych przez Eko Patrol warszawskiej Straży Miejskiej. Ze sprawozdań dostępnych na stronie internetowej Eko Patrolu (2016) wynika, że w latach 2013-2015 na obszarze Warszawy odłowionych zostało 80 żółwi czerwonolicych i 8 żółwi żółtolicych. Z informacji uzyskanych od ornitologów z Mazowiecko-Świętokrzyskiego Towarzystwa Ornitologicznego wynika, że żółwie czerwonolice obserwowane były także w pobliżu Warszawy w rezerwach Bagno Jacka oraz Stawy Raszyńskie, a także w Konstancinie, Powsinie, Rajszewie i Włochach.

Podziękowania

Autorzy dziękują za przekazane obserwacje następującym osobom: Piotrowi Gryzowi, Sławomirowi Kasjaniukowi, Pawłowi Kobyleckiemu, Jerzemu Lewtakowi, Łukaszowi Matyjasia-kowi, Łukaszowi Poławskiemu, Janowi Rapczyńskiemu, Marcinowi Rejmerowi, Krzysztofowi Tabernackiemu, Jackowi Taborowi i Pawłowi Waławikowi.

LITERATURA

- DUDEK R., KOLANEK A. 2014. Obserwacje żółwi ozdobnych w zbiornikach wodnych Wrocławia. In: BORCZYK B. (Ed.). Studenckie Prace Herpetologiczne, Wrocław: 60-69.
- EKO PATROL 2016. Dostęp 01.06.2018. [www.strazmiejska.waw.pl/eko-patrol.html].
- ERNST C. H., LOVICH J. E. 2009. Turtles of the United States and Canada. JHU Press, Baltimore: 444-470.
- GŁOWACIŃSKI Z., OKARMA H., PAWŁOWSKI J., SOLARZ W. (Eds.). 2012. Gatunki obce w faunie Polski. Wyd. IOP PAN, Kraków: 14. Dostęp 01.06.2018. [http://www.iop.krakow.pl/gatunkiobce/].
- MAZGAJSKA J. 2010. Płazy i gady. In: LUNIAK M. (Ed.). Przyroda Bielán warszawskich. Muzeum i Instytut Zoologii PAN, Warszawa: 166-171.
- MIĘSIKÓWSKI M., URYNOWICZ W., STRZELECKI Z. 2016. Obserwacje żółwia czerwonoliciego *Trachemys scripta elegans* w Toruniu (woj. kujawsko-pomorskie). Przegl. Przyr. 27: 116-119.
- OLEJNICZAK I., GÓRSKI P., BONIECKI P., ROMANOWSKI J. 2016. Płazy i gady Parku Skaryszewskiego w Warszawie. In: ROMANOWSKI J. (Ed.). Park Skaryszewski w Warszawie – przyroda i użytkowanie. Wydawnictwo UKSW, Warszawa: 195-205.
- SEIDEL M. E. 2002. Taxonomic Observations on Extant Species and Subspecies of Slider Turtles, Genus *Trachemys*. J. Herpetol. 36: 285-292.

Summary

The Pond Slider *Trachemys scripta* with the subspecies: Red-eared Slider *T. s. elegans*, Yellow-eared Slider *T. s. troostii* and Yellow-bellied Slider *T. s. scripta* are considered as potentially invasive in Poland. Most of the observations of the species in the wild in Poland came from urban agglomerations e.g. Kraków, Poznań, Wrocław and Zielona Góra. To document the actual presence of the sliders in Warsaw, the field surveys were carried out from 31 III 2016 to 06 VI 2016 (total of 26 days), supplemented with inquires. Red-eared sliders were recorded in five locations and yellow-eared sliders – in two locations (Table 1, Fig. 1) in Warsaw. Additional data on the presence of sliders in three other parks in 2014 and 2015 were collected.

Adres autorów:

Aleksandra Wilczek

Wydział Biologii i Nauk o Środowisku, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie
ul. Wóycickiego 1/3, 01-938 Warszawa
e-mail: wilczek.aleksandra0@gmail.com

Małgorzata Grochowska

Wydział Biologii i Nauk o Środowisku, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie
ul. Wóycickiego 1/3, 01-938 Warszawa
e-mail: kajallaookami@gmail.com

Jerzy Romanowski (autor korespondencyjny)

Wydział Biologii i Nauk o Środowisku, Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie
ul. Wóycickiego 1/3, 01-938 Warszawa
e-mail: j.romanowski@uksw.edu.pl